

Ticaret Savaşları, Koronavirüs Salgını ve Jeopolitik Risklerin Denizyolu Taşımacılığına ve Dünya Ticaretine Etkisi: Baltık Kuru Yük Endeksi Verilerinin İncelenmesi

Muhammet Mustafa AKKAN*^{ID}

¹ KTO Karatay Üniversitesi, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 04.10.2024
Kabul Tarihi: 12.12.2024
Yayın Tarihi: 31.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Ticaret savaşları,
Uluslararası ticaret,
Baltık kuru yük endeksi,
Koronavirüs,
Denizyolu taşımacılığı.

ÖZET

2018 yılında Amerika Birleşik Devletleri ve Çin arasında başlayan ve giderek şiddetini artıran ticaret savaşları ile, pek çok ülkeyi ve ekonomilerini derinden etkileyen bir döneme girilmiştir. Ticaret savaşları tüm hızıyla devam ederken 2020 yılının başında koronavirüs salgını patlak vermiş, ülkeler arası geçişler ve ticaret neredeyse durma noktasına gelmiştir. Salgın sonrası toparlanma sürecinde ise çeşitli jeopolitik riskler ortaya çıkmış, küresel ticaret ve politikalar önemli ölçüde değişime uğramıştır. Uluslararası ticari dengelerin oldukça sarsıldığı bu dönem, uluslararası ticaretin ana ulaştırma türü olan denizyolu taşımacılığının seyrini de önemli ölçüde değiştirmiş ve etkilemiştir. Bu nedenle yapılan bu çalışmanın amacı, 2018 yılında ticaret savaşları ile başlayan, koronavirüs salgını ile devam eden ve günümüze kadar gelen sürecin, deniz yolu taşımacılığının durumunu ve dünya ticaretinin gidişatını anlamakta önemli veri kaynaklarından biri olarak kabul edilen Baltık Kuru Yük Endeksine olan etkisini ve bu süreçte endekste meydana gelen değişimleri, uluslararası örgütler tarafından yayımlanan ikincil verileri de kullanarak karşılaştırmalı olarak incelemek ve analiz etmektir.

The Impact of Trade Wars, Coronavirus Outbreak and Geopolitical Risks on Maritime Transport and World Trade: Analysis of Baltic Dry Index Data

Article Info

Received: 04.10.2024
Accepted: 12.12.2024
Published: 31.12.2024

Keywords:

Trade war,
International trade,
Baltic dry index,
Coronavirus,
Maritime transport.

ABSTRACT

In 2018, with the trade wars that started between the United States and China and gradually increased in intensity, a period that deeply affected many countries and their economies has entered. While the trade wars were in full swing, the coronavirus pandemic broke out at the beginning of 2020, and transit and trade between countries almost came to a standstill. In the post-pandemic recovery period, various geopolitical risks emerged, and global trade and policies have undergone significant changes. This period, when international trade balances were shaken considerably, also significantly changed and affected the course of maritime transport, which is the main mode of transport in international trade. The aim of this study is to analyse the process that started with trade wars in 2018, continued with the coronavirus outbreak and continued until today, The aim of this study is to comparatively examine and analyse the impact on the Baltic Dry Index, which is accepted as one of the important data sources in understanding the status of maritime transport and the course of world trade, and the changes in the index in this process, using secondary data published by international organisations.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Akkan, M. M. (2024). Ticaret savaşları, koronavirüs salgını ve jeopolitik risklerin denizyolu taşımacılığına ve dünya ticaretine etkisi: Baltık kuru yük endeksi verilerinin incelenmesi. *Fivezero*, 4(2), 82-101. <https://doi.org/10.54486/fivezero.2024.37>

*Sorumlu Yazar: Muhammet Mustafa Akkan, akkan.mustafa26@gmail.com

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Geleneksel ticaret anlayışına göre, ticaret sıfır toplamı bir oyun değil, pozitif toplamı bir oyundur. Diğer bir ifadeyle, ülkelerin göreceli olarak verimli üretebilecekleri malları üretmeye odaklanmalarına izin vererek yapılan serbest ticaret, katılan herkes için büyük ölçüde yarar sağlamaktadır. Bu, uluslararası ticaretin temelini oluşturan karşılaştırmalı üstünlük teorisidir. Kim (2019)'e göre bahsedilen anlayışın aksi şekilde ticaret engelleri koymak, insanların daha ucuz mallara erişimini zorlaştırmakta ve yaşam maliyetlerini arttırmakta, böylece uzun vadede herkesin durumunu daha da kötüleştirmektedir. Dünya üzerinde ülkelerin gerek ikili gerekse de gruplar halinde ticari ve politik hususlarda birbirleriyle anlaşmazlık yaşamaları ve hatta askeri, ekonomik vb. savaş haline girmeleri söz konusu olabilmektedir. Günümüzde özellikle küreselleşmenin de etkisiyle ülkelerin ekonomileri önemli ölçüde birbirlerine entegre bir hal almış durumdadır. Dolayısıyla bugün gelişen bir anlaşmazlık ya da ticari, politik ve ekonomik nitelikte bir savaşın, geçmişte yaşananlara nazaran daha farklı reaksiyon ve etkilere neden olacağı öngörülebilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ticaret savaşı kavramı, korumacılığa karşılık olarak devletlerin, birbirlerine karşı tarifeler, kısıtlamalar ve kotalar gibi ticari engeller koyduğu bir ekonomik çatışmayı tanımlamaktadır (Mileva ve Lechthaler, 2018). Kaya (2019)'ya göre bir ülke başka bir ülkenin ticaret uygulamalarını haksızlık olarak algıladığında ticaret savaşları başlayabilmektedir.

Kaya (2019)'un görüşüne benzer şekilde, 2018 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Çin başlayan ticaret savaşlarının temel argümanlarından birinin “haksız uygulamalar” olduğu görülmektedir. Dönemin ABD Başkan adayı olan Donald Trump, 2016 yılında yürüttüğü seçim kampanyası sırasında Çin'in uluslararası sistemi kötüye kullanarak haksız uygulamalarda bulunduğundan pek çok kez bahsetmiştir (Bump vd., 2016). ABD, şirketlerini haksız Çin uygulamalarından korumak ve ikili ticaret açığını azaltmak istediğini belirterek Ocak 2018'de ticaret savaşlarının fitilini ateşleyen taraf olmuştur (Huang, 2018).

Savaşın merkezi konumunda Çin bulunsa da ABD'nin korumacı politikalarından pek çok müttefiki de nasibini almıştır. Başlangıçta, ithal edilen çamaşır makineleri ve güneş panellerine ve Çin'le birlikte birçok ülkenin ABD'ye çelik ve alüminyum ihracatına yönelik tarifeler getirilmiştir. Devam eden aylarda ise savaş şiddetlenmiş, karşılıklı misillemeler görülmeye başlanmıştır (Yılmaz vd., 2019). En büyük iki küresel ekonomi arasındaki korumacılığın bu şekilde artması, ikili ticarete önemli ve hızlı bir azalmaya yol açmıştır. Bu kapsamda ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşının küresel ekonomi üzerinde olumsuz sonuçlarının olacağı, dünyanın ekonomik büyümesini yavaşlatacağı ifade edilmektedir (Bergsten, 2018).

Ticaret savaşları tüm hızıyla devam ederken 2020 yılının başında koronavirüs salgını patlak vermiş, ülkeler arası geçişler ve ticaret neredeyse durma noktasına gelmiştir. Salgının getirdiği ekonomik ve ticari sıkıntılar aşılmaya çalışılıp toparlanma dönemine girildiğinde ise, çeşitli jeopolitik riskler gündeme gelmiştir. Küresel ticaretin seyri açısından oldukça olumsuz gelişmeleri beraberinde getiren bu tip durumların, dünya ekonomisinin küreselleşmesinde merkezi bir role sahip olan ve uluslararası ticaretin ana ulaştırma türü olarak kabul edilen denizyolu taşımacılığını da önemli ölçüde etkileyeceği ifade edilmektedir. (Bozkurt vd., 2018). Mevcut uluslararası ticaretin yaklaşık olarak %90'ının denizyolu ile gerçekleştiriliyor olması, bahsedilen etkinin oldukça yüksek gerçekleşeceğini göstermektedir (Zhang vd., 2019). Bu nedenle yapılan bu çalışmanın amacı, 2018 yılında ticaret savaşları ile başlayan, koronavirüs salgını ile devam eden ve günümüze kadar gelen sürecin, deniz yolu taşımacılığının durumunu ve dünya ticaretinin gidişatını anlamakta önemli veri kaynaklarından biri olarak kabul edilen Baltık Kuru Yük Endeksi (BDI)'ne olan etkisini ve bu süreçte endekste meydana gelen değişimleri, uluslararası örgütler tarafından yayınlanan ikincil verileri de kullanarak karşılaştırmalı olarak incelemek ve analiz etmektir. İlgili literatür incelendiğinde, BDI verilerinin

kronolojik olay örgüsü içerisinde bu şekilde ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışmanın ilgili literatüre katkıda bulunması umulmaktadır.

Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde BDI ile ilgili bilgilendirmeler yapılmış ve endeksin küresel ticarete bulunduğu konum ifade edilmiştir. İkinci bölümde ise ticaret savaşları olgusu genel olarak analiz edilmiş ve BDI'nın geçmiş yıllara ait verileri incelenmiş, devamında ise BDI ve ikincil veriler, ticaret savaşlarının olay döngüsü içerisinde karşılaştırmalı olarak ifade ve analiz edilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise ticaret savaşları ve BDI'nın durumu, koronavirüs salgını ve jeopolitik gelişmeler ekseninde kronolojik olarak analiz edilmiş ve tartışılmıştır.

Baltık Kuru Yük Endeksi ve Önemi

Baltık Kuru Yük Endeksi, 1985 yılından beri Londra merkezli Baltık Borsası tarafından denizcilik alanındaki taşıma maliyetlerini kuru yükler için fiyat, gemi türü, hat uzaklığı ve zaman gibi faktörlerin de dikkate alınmasıyla günlük olarak yayımlanan küresel ekonomik bir endekstir (Sahin vd., 2018; Bakshi vd., 2011). BDI, demir cevheri, metaller, çimento, tahıllar ve fosil yakıtlar gibi hammaddeleri deniz yoluyla taşıma maliyetindeki değişiklikleri ölçmek için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle girdi fiyatlarının ve ekonomik faaliyetin yönü için temel bir göstergedir (Lin ve Wang, 2014). Capesize, Panamax, Supramax ve Handsize, söz konusu hammaddeleri veya kuru dökme malları gönderen ve BDI'nın kompozisyonunun temelini oluşturan dört gemi türüdür. Bu dört türün tamamı belirli bir boş ağırlık kapasitesine sahiptir, bu durum da onları farklı miktarlarda hammaddelerin taşınması için uygun hale getirmektedir. Bu dört türün hepsinde, hammaddeleri çeşitli deniz yollarında taşıma maliyetlerine dayanan ayrı endeksler bulunmaktadır. BDI bu dört ayrı endeksin ağırlıklı ortalamasıdır (Papailias vd., 2017).

Mevcut uluslararası ticaretin yaklaşık %90'ı son derece dinamik ve değişken bir sektör olan denizcilikten yararlanmaktadır (Zhang vd., 2019). Bu oran dikkate alındığında BDI'nın küresel ticaret hacminin, özellikle hammadde taşımacılığının bir göstergesi olması şaşırtıcı görünmemektedir (Cihangir, 2018). BDI kuruluşundan bu yana, deniz taşımacılığı maliyetine ilişkin en önemli göstergelerden biri olmuş ve dünya ticaret ve üretim faaliyetlerinin hacminde önemli bir barometre haline gelmiştir. Küresel faktörler BDI'nın arz ve talebinde de önemli rol oynamaktadır. BDI ve küresel piyasalar, kargaşa ve krizin bir sonucu olan piyasa arz ve talebi nedeniyle ortak ekonomik ve finansal harekete sahiptir. Ekonomik durgunluklardan sonra ve ekonomik büyüme sırasında, üretim ve yatırımlar arttıkça hammadde talebi de artmakta, bunun sonucunda ulaştırma hacmi de buna bağlı olarak artmaktadır. Öte yandan, ekonomik yavaşlamalar sırasında, kullanılan kapasite yaratan hammadde talebi azalmaktadır (Bakshi vd., 2011). Yukarıda bahsedildiği gibi demir cevheri, metaller, fosil yakıtlar ve tahıl, kuru dökme yük taşımacılığının ana ürünleridir. Bu ürünler çoğunlukla inşaat ve enerji sektörünün dinamikleri konumundadır. Sevk edilen söz konusu mallar, genellikle çok düşük spekülasyon seviyelerine sahip bir alan olan ham, üretim öncesi malzeme olduğundan, BDI'daki değişikliklerin piyasa yatırımcılarına küresel arz ve talep trendine ilişkin fikir verebileceğine inanılmaktadır. Ayrıca, taşımacılık ihtiyacı aynı kalmaya devam ettiğinden navlun oranı hammadde talebi ile belirlenmiş olacaktır. Endeks özellikle ekonomik çöküşler için belirleyici olarak tanımlanmaktadır (Ruan vd., 2016). Bu kapsamda BDI, kargo gemilerinin parka çekildiği, taşıma arzının bol olduğu kriz ortamlarında kuru yük deniz taşımacılığında gerçek gelişmeleri en iyi sergileyen makroekonomik göstergelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Değeri, 2007 başından 2008 ortalarına kadar çok hızlı bir yükseliş gösteren endeks, global durgunluğun başladığı 2008 sonlarında ise dip yaparak ne kadar etkili bir öncü gösterge olduğunu göstermiştir (Saraç vd., 2015).

Dünya çapında 23 farklı nakliye rotasının ortalama fiyatı BDI'yı oluşturmak için günlük olarak derlenmektedir. Bununla birlikte, hükümetler ve spekülörler tarafından manipüle edilebilen veya

etkilenebilen işsizlik oranı, enflasyon ve petrol fiyatları gibi ekonomik göstergelere nazaran BDI'nın manipüle edilmesi oldukça güçtür, nitekim endeks açık arz ve talep güçleri tarafından yönlendirilmektedir (Oomen, 2012). BDI'nın manipüle edilmesinin zor olmasının nedenlerinden bir diğeri de dünyadaki gemi arzının esnek olmaması ve gemi inşasının maliyetli olmasıdır. Bu nedenle arzı manipüle etmek ve arttırmak için çok maliyetli olacak daha fazla geminin inşa edilmesi gerekmektedir (Bildirici vd., 2015).

Kuşkusuz yatırımcılar her zaman bilgili yatırım kararları vermelerine yardımcı olmak için kullanabilecekleri pratik ekonomik göstergeler aramaktadır. Bazı analistler, özellikle ekonomik iyileşme belirtileri ararken, endeksin geleneksel ekonomik göstergeler karşısında gerçek zamanlı güncellemeler sağladığı gerekçesiyle BDI'nın faydalı bir gösterge olduğunu düşünmektedir (Apergis ve Payne, 2013). Buna ek olarak, BDI, ham petrol fiyatları ve liman ücretlerinin değişkenliğine dayanmaktadır ve bu durum da onu küresel talebe ve üretilen mallara karşı duyarlı hale getirmektedir. BDI'daki değişiklikler genellikle gelecekteki ekonomik büyüme veya daralmanın öncü göstergeleri olarak görülmektedir (Ruan vd., 2016).

Ticaret Savaşları, Koronavirüs Salgını ve Jeopolitik Riskler

Ticaret Savaşlarına Genel Bakış

İktisat teorisi ve ampirik kanıtlar, ticaret savaşları ve korumacılığın zararlı etkilerini doğrulamaktadır. İktisat teorisi, ticaret savaşları ve korumacılığın üç ana nedenden ötürü ülkeleri daha da kötüleştirdiğini göstermektedir (Amiti vd., 2019). İlk olarak, tarifeler (veya eşdeğer korumacılık biçimleri) ithal edilen malları daha pahalı hale getirmekte ve bu nedenle tüketicilerin satın alma gücünü azaltmaktadır. İkincisi, ara mallar (çelik ve alüminyum gibi) üretim maliyetlerini artırmaktadır. Üçüncüsü, dış ticaret ortaklarının misilleme yapması, yerel ürünlere olan dış talebi azaltmakta ve üretim de azalmaktadır. Genel olarak, ticaret savaşlarının ticaret hacmini düşürerek ve fiyatları artırarak üretimi azaltması beklenmektedir. Bu olumsuz etkilerin, korumacı önlemlerin olumlu etkilerinden daha ağır bastığı düşünülmektedir. Netice itibariyle, özellikle küresel ölçekte ticaret savaşlarının, etkilenen taraflar için refahı azaltan bir olgu olduğu görülmektedir (Demertzis ve Fredriksson, 2018). Ticari savaşın aktörleri tarafından ilan edilen yüksek tarifeler, üretim faktörlerinin dengesiz dağılımına yol açabileceğinden üretim verimliliğini azaltabilmektedir. Yine ortaya çıkan ticari kaos ve belirsizlik ortamı yatırım taleplerinde ciddi azalmalara sebep olabilmektedir.

Ticaret savaşları ile alakalı genel bilgi ve verilerin incelendiği bu noktada, 2018 yılında başlayan ticaret savaşlarının ana aktörleri olan ABD ile Çin arasındaki ticari ilişkinin ne düzeyde olduğuna bakmak gerekmektedir.

2018 yılında başlayan ticaret savaşının ana aktörleri olan Çin ile ABD arasında çoğu zaman rekabet ve anlaşmazlık ortamı hâkim olmuştur. Uzun yıllardır tartışmalı olarak üzerinde durulan konu ise iki ülke arasında ticareti yapılan ürünler üzerinde uygulanan gümrük tarifesi konusudur. Uluslararası Para Fonu (IMF) verilerine göre Çin, 2015 yılına kadar dünyanın en hızlı büyüyen büyük ekonomisi konumundaydı (IMF, 2015). Çin, dünyanın en büyük üretim ekonomisi ve mal ihracatçısı olmasının yanında, dünyanın en hızlı büyüyen tüketici pazarı ve ikinci en büyük mal ithalatçısı pozisyonundadır. Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olduğundan beri örgütte aktif bir rol oynamakta ve pek çok ticari anlaşmanın da öncülüğünü yapmaktadır (Huang, 2018). ABD ise dünyanın en büyük ikinci sanayi üretimine sahiptir. Ek olarak, ABD'de bulunan New York Menkul Kıymetler Borsası piyasa değeri ile dünyanın açık ara en büyük borsasıdır ve ABD doları uluslararası işlemlerde en çok kullanılan ve dünyanın önde gelen rezerv para birimidir. Ekonomik olarak Çin, ABD'nin en büyük ithalat ortağı, ABD ise Çin'in en büyük ihracat ortağıdır. Bakıldığı zaman iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari bağlantıların birbirinden kopması kolay kolay düşünülebilir bir olgu değildir (Bergsten, 2018).

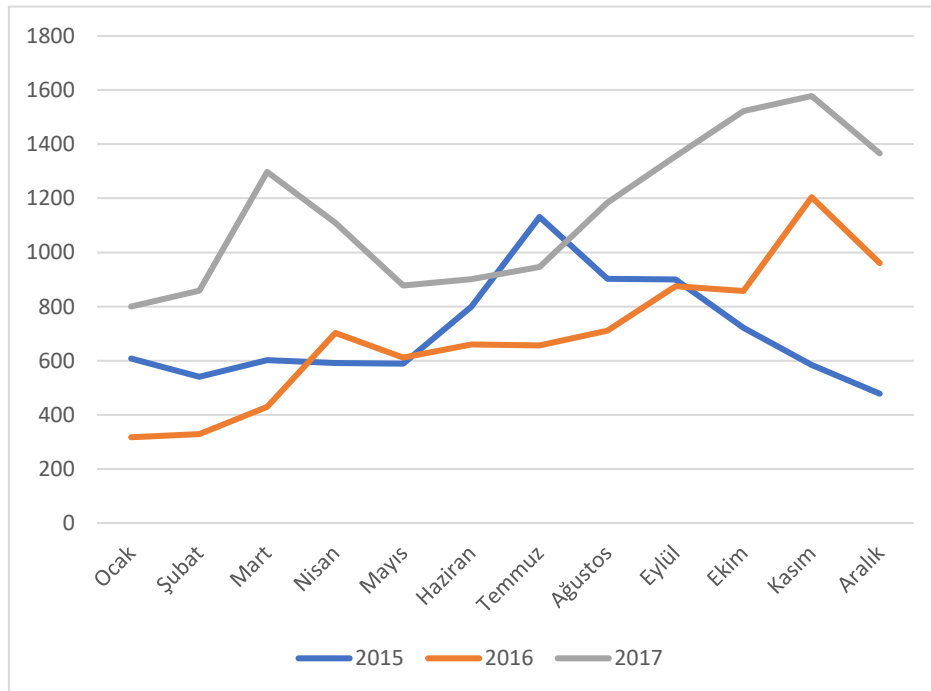
2016 yılına döndüğümüzde, ABD’de başkanlık seçimleri kampanyası sırasında Trump’ın, Çin’in uluslararası ticaret sistemini kötüye kullandığını ve haksız uygulamalarda bulunduğunu pek çok kez ifade ettiği görülmektedir. Öncelik Çin gibi görünse de belirli ürünlerin ithalinin engellenmesine yönelik yürütülen bu politika, başta Avrupa Birliği ve Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması’na (NAFTA) taraf olan ülkeler olmak üzere ABD’nin pek çok ticaret ortağını da etkileyen bir olgu haline gelmektedir. Bugün yaşanan ticaret savaşının sebebi için “Trump tarifeleri” söylemi olduğu gibi geçmişte bakıldığında da ABD Kongresi tarafından 1922 yılında kabul edilen Fordney-McCumber tarifeleri ile ithalattan alınan gümrük vergisi oranları ortalama %38 seviyesine getirilmiştir (Kaya, 2019: 19). 1929 Büyük Buhranı’nın hemen ardından yürürlüğe konan ünlü Smooth-Hawley tarifeleri ile de oransal ithalat gümrükleri 20. yüzyılın en yüksek seviyesi olan %52’nin üzerine taşınmıştır (Ünay ve Dilek, 2018). Günümüzde ise ABD’nin bu önlemlerinin arka planı, son yıllarda, özellikle Çin ile birlikte ülkenin ticaret açığındaki artıştır. 2017 yılında ABD’nin Çin ile olan ticaret açığı 363 Milyar dolara ulaşarak rekor düzeye yükselmiştir. Söz konusu veri ABD’nin 861 Milyar dolarlık toplam ticaret açığının %42’sini temsil etmektedir (Selmi vd., 2020).

Buraya kadarki bilgi ve verilerden hareketle, 2018 yılında başlayan ticaret savaşlarına giriş yapmadan önce, söz konusu savaştan önceki durumu analiz etmek ve karşılaştırma yapabilmek amacıyla BDI’nin 2015-2017 yılları arasındaki performansının küresel büyüme oranı ve dünya ticaret hacmi verileriyle birlikte incelenmesi önemlidir.

2016 yılında BDI’nin yıllık ortalamasına bakıldığında 2015 yılına göre %1,5 oranında azalış göstermiş olduğu görülmektedir. Söz konusu iki yıl arasında küresel büyüme oranına bakıldığında ise 2015’te %2,8 olarak gerçekleşen oran, 2016 yılında %2,4 olarak gerçekleşmiştir (IMF, 2019a). Böylece küresel büyüme hızında bir önceki döneme göre yaklaşık %14’lük bir azalış meydana gelmiştir. Yine aynı dönemde dünya ticaret hacmi verileri incelendiğinde ise 2015 yılında %2,3 olarak gerçekleşen oranın 2016 yılında %1,6’ya düştüğü görülmektedir (WTO, 2020a). Dünya ticaret hacminin bir önceki yıla göre büyüme hızı yaklaşık %30 azalmıştır. Söz konusu verilerden hareketle her üç endeksin de birbirleriyle bir nebze senkron şeklinde hareket ettiği ifade edilebilir.

Şekil 1

Baltık Kuru Yük Endeksi 2015-2017 (Aylık Ortalama-Amerikan Doları)

2017 yılının Ocak ayına gelindiğinde BDI, bir önceki yılın aynı ayına göre yaklaşık %152'lik bir artışla yıla başlamıştır. Yıllık ortalamalara bakıldığında ise 2017 yılında bir önceki seneye göre endekste yaklaşık %66'lık bir artış gerçekleştiği görülmektedir. Yine benzer şekilde küresel büyüme oranına bakıldığında 2016'da %2,4 olarak doğrulanan oranın 2017 yılında %3 olarak gerçekleştiği, yani 2017 yılında söz konusu oranda bir önceki yıla göre %0,6'lık bir artış meydana geldiği görülmektedir (IMF, 2019a). 2017 yılının dünya ticaret hacmi verileri incelendiğinde oranın %4,6 şeklinde doğrulandığı ve bir önceki yıla göre %187 oranında bir artışın gerçekleştiği görülmektedir (WTO, 2020a).

2018: Ticaret Savaşları Başlıyor

2018 yılı önceki iki yılda dönemin ABD Başkanı Trump tarafından sürekli dillendirilen ve sinyalleri verilen ticaret savaşları için harekete geçilen yıl olmuştur. Söz konusu savaş başlarda her ne kadar ABD'nin çoğu ticaret ortağını kapsasa da süreç içerisinde getirilen tarifelerin merkezine ABD'nin en büyük ithalat ortağı olan Çin yerleşmiştir. Diğer taraftan, ürünlerine tarife uygulanan ülkelerin de karşılık vermesi sonucunda ABD tarafından başlatılan bu savaş, tabiri caizse domino etkisi yaratmış ve küresel bir ticaret savaşına evrilmiştir. 2018 yılının Ocak ayına gelindiğinde BDI'nın bir önceki yılın aynı dönemine göre %44'lük bir artış ile yıla güçlü başladığını söyleyebilmek mümkündür. Son üç yılın verileriyle kıyaslandığında 2018'e oldukça tempolu başlayan endeks, dünya ticaretinde de canlanmanın ipuçlarını vermektedir. Göreve geldiğinden bu yana ticaret savaşlarından korkmadığını, bunun ülkesinin yararına olacağını savunan ve bu yönde bir tutum sergileyen dönemin Başkan Trump, 2018 yılına gelindiğinde ise harekete geçmeye karar vermiştir.

Tarih 22 Ocak 2018'i gösterdiğinde dönemin ABD Başkanı Trump, ithal edilen güneş panellerine ve çamaşır makinelerine %30 tarife uygulama kararı aldıklarını ilan etmiştir. Çin ise güneş paneli üretimi alanında dünyanın en büyük pazarı konumundadır (Schlesinger ve Ailworth, 2018). Devamında ise ABD'den, çelik ve alüminyum ithalatına yeni tarifeler getirildiği açıklaması gelmiştir. Çelik ithalatı için %25, alüminyum ithalatı için ise %10 ek vergi uygulamaya koyulmuştur (Reuters, 2020). Söz konusu tarifeler yaklaşık 48 Milyar dolarlık ithalatı kapsamaktadır ve sanılanın aksine daha çok Kanada, AB, Meksika ve Güney Kore gibi müttefiklerinden gelen ürünleri içermektedir. İthalatın yalnızca %6'sı Çin kaynaklıdır. AB ise bahsedilen tarifelerin uygulanması halinde karşılık vereceğini bildirmiştir (Bown, 2018). ABD'den yeniden anlaşmaya yönelik müzakerelerin devam ettiği NAFTA'dan sonuç alınana kadar Kanada ve Meksika'nın tarifelerden muaf tutulacağı açıklaması gelmiştir. Daha sonra ABD Başkanı Trump, 1 Mayıs 2018 tarihine kadar geçerli olmak kaydıyla, AB, Güney Kore, Brezilya, Arjantin ve Avustralya'nın da tarifelerden muaf tutulacağını açıklamış ve muafiyet listesi genişletilmiştir (Palacıoğlu 2018). Mart ayının sonunda ise Güney Kore, ABD ile yapılan ihracata kota uygulanması koşuluyla anlaşmış ve tam muafiyet sağlanmıştır.

Nisan ayına geldiğimizde ise Çin, ABD'nin söz konusu tarifelerine bir misilleme ile karşılık vermiştir. Çin, ABD'den ithal edilen 128 ürüne %15-25 arası değişen tarifeler uygulama kararını duyurmuştur (Lynch ve Rauhala, 2018). ABD'den yapılan açıklama ise söz konusu tarifelerin uzun vadeli bir etkisinin olmayacağı yönünde olmuştur. Çin'den gelen yanıtın ardından Trump, ithal edilen Çin menşeli ürünlere ilave 100 Milyar dolarlık yeni bir tarife uygulamayı düşündüklerini ifade etmiştir (Nelson, 2018). Hemen akabinde Çin'den gelen haberler ise yeni misillemelerle ilgili planların yapıldığı yönünde olmuştur (Bown ve Kolb, 2020). Mayıs ayının ilk yarısında, geçtiğimiz aylarda yaşanan hararetli tartışma ve tarife savaşlarının yerini diplomatik görüşme trafiğinin aldığı, uluslararası arenada bir nebze de olsa anlaşma zemininin oluşacağı ümitlerinin yeşerdiğini ifade etmek mümkündür. ABD ve Çin heyetleri arasında yapılan bir dizi görüşmenin sonucunda ABD kanadından söz konusu ticari savaş ve gerilimin askıya alındığı ifade edilmiştir. Ancak ABD Başkanı Trump, 29 Mayıs 2018'de 50 Milyar dolarlık Çin menşeli ürüne %25 ek vergi uygulanacağını duyurmuştur (Reuters, 2020). Haziran ayının başında AB, Kanada ve Meksika'ya muafiyetlerin ertelenmesi için verilen süre sona

ermiştir. Yani artık tarifelerle karşı karşıyadırlar. Söz konusu durum sonrası ise Kanada ve Meksika'dan ABD'den ithal ürünleri kapsayan misilleme tarifeleri gelmiştir (Bown ve Kolb, 2020). 15 Haziran 2018 tarihinde ise ABD Başkanı Trump, ABD'nin 50 Milyar dolarlık Çin ithalatına yönelik %25 gümrük ek vergi uygulanacağını açıklamıştır. Söz konusu tarifenin 34 Milyar dolarlık bölümünün 6 Temmuz 2018'de yürürlüğe girecek olduğu ifade edilmiştir. Çin ise bunun gerçekleşmesi durumunda aynı şekilde yanıt verileceğini duyurmuştur (Thompson, 2018).

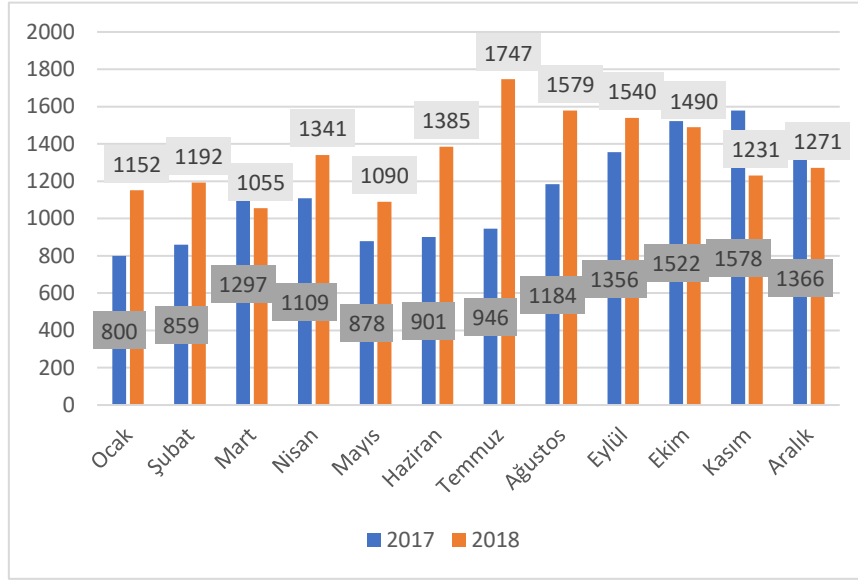
Ticaret savaşlarının yoğun olarak yaşandığı ve oldukça hareketli geçen 2018'in ilk altı ayında BDI'nın performansını incelerken, önceden verilen siparişlerin tarifelerden etkilenmediğini belirtmek faydalı olacaktır. Yaşanan olaylara bakıldığında endeksin geçmiş yılların aynı dönemine kıyasla yüksek kapatmasının sebebi, geleceği öngörülen yeni tarifelere yakalanmadan ticaret yapabilme telaşı olarak nitelendirilebilmektedir.

Söz konusu verilerden hareketle 6 Temmuz 2018'e gelindiğinde Çin mallarına yönelik 34 Milyar dolarlık tarife yürürlüğe girmiştir. Çin'de aynı şekilde ABD mallarına yönelik 34 Milyar dolarlık bir tarife uygulamaya başlamış ve misilleme yapmıştır (BBC, 2018). 10 Temmuz 2018'de ise ABD 200 Milyar dolarlık Çin malına %10 tarife uygulanmasına yönelik bir liste yayınlamıştır. İki gün sonra ise Çin, 60 Milyar dolarlık ABD mallarına ek tarifeler uygulayacağını bildirmiştir (Reuters, 2020)

1 Ağustos 2018'de ABD Başkanı Trump 10 Temmuz 2018'de uygulamayı taahhüt ettiği %10'luk tarifenin %25'e yükseltileceğini duyurmuştur. 7 Ağustos 2018'de ise ABD'den %25 oranında vergilendirilecek 16 milyar dolarlık Çin mallarının listesi yayınlanmıştır. 17 Eylül 2018 tarihine geldiğimizde ise ABD 10 Temmuz 2018 tarifelerinin 24 Eylül 2018'de uygulanmaya başlayacağını ve yıl sonuna kadar söz konusu tarifenin %25'e çıkacağını açıklamıştır. Çin ise 60 Milyar dolarlık ABD ithalatına %10 tarife getirdiğini belirtmiştir. (Reuters, 2020). 30 Kasım 2018'de ABD, Meksika ve Kanada arasında müzakereler sonuçlanmış ve yeni ticaret anlaşması imzalanmıştır (Dünya, 2018). Böylelikle söz konusu üç ülke arasında ticaret savaşlarıyla başlayan restleşme sona ermiştir. Kasım ayında ABD ve Çin arasında gerginlik sürerken yeni bir tarife ya da anlaşma duyurusu yapılmamıştır. Aralık ayında ise tarifelerde planlanan artışlar ertelenmiştir. ABD ve Çin 90 gün boyunca tarifelerin durdurulması konusunda anlaşmaya varmışlardır. Eğer bu süre içerisinde taraflar anlaşmaya varamazlarsa tarifelerin yükseltilmesi tekrar gündeme gelecektir (Reuters, 2020). Şimdiye kadar incelenen veriler ışığında 2018 yılının genel bir analizi yapılırsa, 2017'de yaşanan büyüme ve 2018 yılının da ticari açıdan güçlü geçeceği öngörüsünün, piyasa ve endeksleri nispeten güçlü tuttuğu görülmektedir. Ayrıca önceden verilen siparişlerin, uygulanan ticaret politikalarından muaf olması da özellikle BDI'nın yıl içinde güçlü pozisyonunu korumasına yardım etmiştir. BDI'nın güçlü pozisyonunu korumasındaki bir diğer etken de uygulanan tarifelerin yenisi gelmeden siparişlerin verilebilmesi kaygısı olmuştur. Firmaların bir sonraki ayda hangi durum ile karşılaşabileceklerini öngörememeleri bu kaygının temelini oluşturmaktadır. Yıllık ortalamalara bakıldığında ise BDI'da 2018'de bir önceki yıla göre yaklaşık %16'lık bir artış gerçekleşmiştir.

Şekil 2

Baltık Kuru Yük Endeksi 2017-2018 (Aylık Ortalama-Amerikan Doları)

2018 yılında küresel büyüme rakamlarına bakıldığında %3,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir (IMF, 2020). Dünya ticaret hacminin 2018 yılı sonu itibariyle durumuna bakılırsa %3'lük bir büyüme gerçekleştiği görülmektedir (WTO, 2019b). Söz konusu büyüme bir önceki yılın verileriyle karşılaştırıldığında büyüme hızında yaklaşık %35'lik bir azalmanın yaşandığı ifade edilebilmektedir. Bu kapsamda ticaret savaşlarının 2018'deki vurucu etkisini bir nebze de olsa dünya ticaret hacmi verilerinden anlayabilmek mümkündür

2019: Savaşın Şiddetlenmesi

Ticaret savaşlarının etkisinin tam olarak görülebilmesi için 2019 yılında yaşanan gelişmelerin ve verilerin detaylı bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Oldukça hareketli geçen 2018'de, karşılıklı tarifelerle birbirlerine misilleme yapan ABD ve Çin, Aralık ayında 90 günlük bir anlaşma yapmışlardır. Herkes bu savaşın bitmesini beklerken, 2019'un ilk ayında BDI son üç yılın en kötü açılışını yapmıştır. Endeksin Ocak ayı ortalaması 668 USD olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık %44'lük bir değer kaybı yaşanmıştır. Şubat ve Mart ayında ise BDI'da düşüş trendi devam etmiş, endeks bir önceki yılın aynı ayına göre Şubat'ta yaklaşık %45'lik bir düşüşle ortalama 658 USD, Mart'ta ise yaklaşık %35'lik bir düşüşle ortalama 689 USD olarak işlem görmüştür. Ticaret savaşlarının yoğun olarak yaşandığı bir dönemin ardından BDI'nın bu denli düşük bir değerde başlangıç yapması, 2018'de yaşanan ticaret hacmindeki yavaşlamanın 2019'da daha şiddetli yaşanacağını izlenimini vermektedir.

90 günlük sürenin dolduğu Nisan ayında ABD ve Çin kanadından temsilciler ticaret görüşmelerinin sonucu olarak 150 sayfalık bir taslak ticaret anlaşması hazırlamışlardır (China-briefing, 2020). Mayıs ayına gelindiğinde ise anlaşma umutlarının gerçekleşmediği ortaya çıkmıştır. 5 Mayıs 2019'da ABD Başkanı Trump, 200 Milyar dolarlık Çin mallarına uygulanan %10'luk önceki tarifelerin %25'e çıkarılacağını belirtmiştir (Reuters, 2020). Ek olarak 16 Mayıs 2019'da ABD, Çinli Telekom şirketi Huawei'nin ABD'li şirketlerden parça ve bileşen almasını yasaklamıştır (CNBC, 2019). Haziran ayının başında ise Çin 60 Milyar dolarlık ABD malına tarife uygulayacağını duyurmuştur (China-briefing, 2020). 29 Haziran 2019'da ise Osaka'da gerçekleştirilen G20 toplantısında Trump Çin'in ABD'den büyük miktarda tarım ürünü almayı taahhüt ettiğini söylemiş ve Huawei üzerindeki kısıtlamaları azaltmayı kabul ettiğini duyurmuştur (Lemire ve Miller, 2019). Ağustos ayının başında

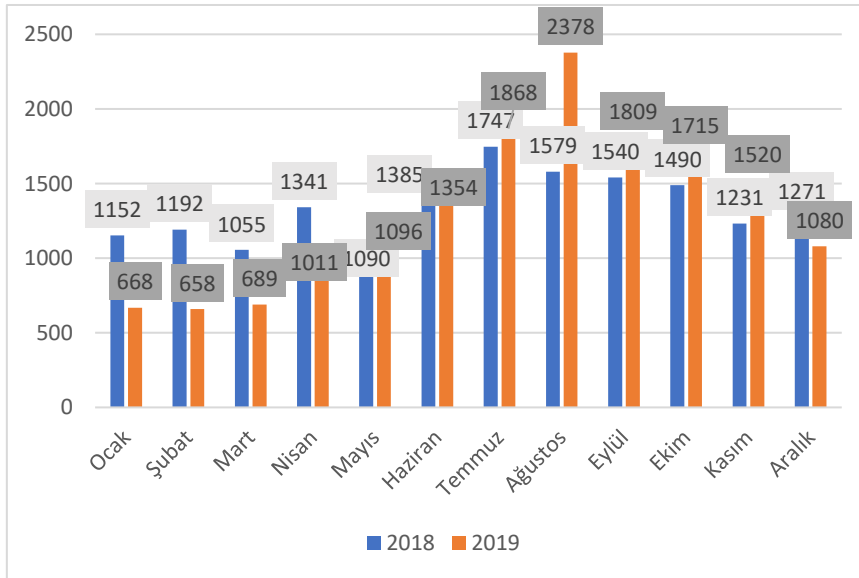

ABD Başkanı Trump, ilerleme kaydedilmeyen görüşmelerden sonra, henüz tarife uygulanmamış 300 Milyar dolarlık Çin menşeli mal için %10 ek tarife getireceklerini açıklamıştır (China-briefing, 2020). Çin ise karşılığında ABD'den tarım ürünleri alımını tamamen durdurma kararı almıştır. 13 Ağustos 2019'da ise Trump, 15 Aralık'a kadar 300 Milyar dolarlık mal listesindeki ürünlerin bir kısmına tarife uygulamayı ertelediklerini duyurmuştur. Çin kanadından ise 75 Milyar dolarlık ABD ürününe ek tarife getirileceği belirtilmiştir. ABD tarafından gelen açıklamalarda 1 Ekim 2019 itibarıyla 250 Milyar dolarlık Çin malı için tarifenin %25'ten %30'a çıkarılacağı, 2019 Aralık ayında başlayacak olan 300 Milyar dolarlık mal ve geri kalan mallar için ise tarifenin %10'dan %15'e yükseltileceği belirtilmiştir (Reuters, 2020). 11 Ekim 2019'da ABD Başkanı Trump, Çin ve ABD'nin bir ticaret anlaşmasının ilk aşaması olarak nitelendirilebilecek geçici bir anlaşmaya vardıklarını açıklamıştır (Mauldin vd., 2019). Çin kanadından da gelen doğrulamayla birlikte anlaşmanın olacağı ümitleri yeniden yeşermiştir. Aralık ayına gelindiğinde her iki ülke de 15 Aralık 2019'da karşılıklı olarak uygulanacağı taahhüt edilen tarifelerin uygulanmayacağını duyurmuşlardır. Çin, ABD'den daha fazla tarım ürünü alacağını, ABD ise mevcut tarifeleri yarıya indireceğini açıklamıştır (Cheng, 2019).

2019 yılının genel analizi yapılacak olunursa, ticaret savaşının aktörleri arasında yaşanan ve çoğu zaman birbirini pek tutmayan söylemlerin, özellikle firmalar bazında ciddi olumsuz etkilere sebep olduğu ifade edilebilmektedir. Tahminde bulunmanın neredeyse imkânsız olduğu bir ortamda firmaların ticari açıdan oldukça zorlandıklarını söyleyebilmek mümkündür. 2018 yılını nispeten güçlü kapatan BDI, 2019'a oldukça sönük başlamış ve bu durum pek çok ticari aktörü ciddi şekilde endişelendirmiştir. Ardı arkası kesilmeyen tarifelerden kaynaklanan zincirleme reaksiyon özellikle yılın ilk altı ayında endekste önemli ölçüde durgunluğa sebep olmuş, Temmuz ayı ile beraber ise endeksin sıçrama yaptığı gözlemlenmiştir. Küresel ticarete bu denli kılıçlar çekilmişken, canlanma belirtisi görülmezken endeksin böyle bir çıkış yapmasının sebebi, yeni tarifeler getirilmeden önce ABD'de bulunan firmaların Çin'den ithalatını artırması ve fazlasını da depolamak istemesi olarak görülmektedir.

Şekil 3

Baltık Kuru Yük Endeksi 2018-2019 (Aylık Ortalama-Amerikan Doları)

2019 yılı itibarıyla küresel büyüme oranına bakıldığında ise %2,9 olarak gerçekleştiği görülmektedir (IMF, 2020). 2018 yılında ise bu rakam %3,6 idi. 2018 yılında başlayan ana aktörlerinin ABD ve Çin olduğu ticaret savaşı beraberinde pek çok devleti ve firmayı doğrudan-dolaylı etkilemiştir. Söz konusu savaş 2018'de başlamasına rağmen etki ve neticeleri ise büyük ölçüde 2019 yılında görülmektedir. Çok kez heyetlerin bir araya gelmesiyle yeşeren anlaşma umutlarının sürekli suya

düşmesi ve öngöründe bulunamamaktan kaynaklanan sıkıntıların, özellikle şirketleri büyük ölçüde daha önce görülmemiş kararlar almaya ittiği ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu durum BDI'da Temmuz ayı ile birlikte başlayan sıçramanın sebebi olarak gösterilebilir.

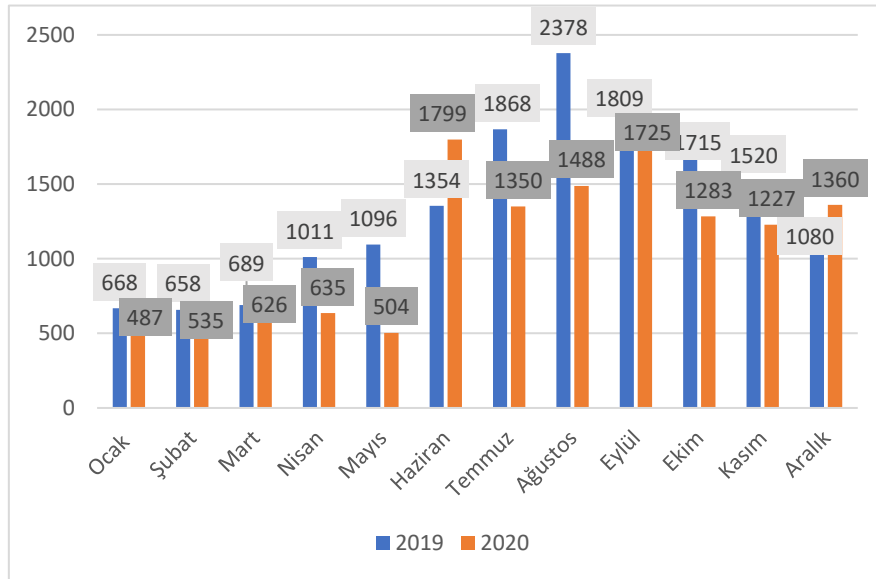
2019 yılı sonu itibarıyla dünya ticaret hacmi verilerine bakıldığında %2,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir (WTO, 2020). 2018 yılına ait veri ise %4,6 olarak gerçekleşmişti. Yani 2019 yılında bir önceki seneye kıyasla büyüme oranında yaklaşık %43'lük bir azalma meydana gelmiştir. Çalışmamızda referans aldığımız BDI, küresel büyüme oranı ve dünya ticaret hacmi verilerini incelediğimiz zaman özellikle üç veri kaynağının da 2019 yılı performanslarında düşüş yaşandığı gözlemlenmektedir.

2020: Anlaşma Umudu ve Koronavirüs Salgını

2020 yılına 2019'un son aylarında yaşanan gelişmelerden hareketle kısmi bir anlaşmanın olabileceği umuduyla başlanmıştır. Ancak buraya kadar gelinen süreçte hem şirketlerin hem de devletlerin ticaret savaşlarının etkisiyle ciddi manada yıprandığını söylemek yanlış olmaz. BDI, 2019 yılında söz konusu savaşın etkisiyle yıla oldukça düşük başlamış, yılın ortalarında toparlanma yaşasa da yıllık ortalama olarak 2018'e nazaran düşük bir performans göstermiştir. Ayrıca hem küresel büyüme oranı hem de dünya ticaret hacminde yaşanan gerilemeyle birlikte endişeler artmış, ticarete canlanma umutları 2020'ye bırakılmıştır.

Şekil 4

Baltık Kuru Yük Endeksi 2019-2020 (Aylık Ortalama-Amerikan Doları)

2020 Ocak ayında BDI, 2016 yılından bu yana en düşük açılışını yapmıştır. Endeks 2018'in aynı dönemine kıyasla yaklaşık %58, 2019'un aynı dönemine göre ise yaklaşık %27 azalmış ve 484 USD seviyelerinde fiyatlanmıştır. Ticaret savaşları tarafında ise beklenen olmuş, 15 Ocak 2020'de ABD-Çin temsilcileri bir araya gelerek birinci aşama ticaret anlaşmasını imzalamışlardır. Anlaşma ile Çin ABD'den gelecek iki yıl boyunca yılda 40 Milyar dolarlık tarım ev gıda malları ithal etmeyi ve toplam ithalatını da gelecek yıl 309 Milyar dolara yükseltmeyi taahhüt etmiştir. Buna karşılık ABD ise Çin'den ithal edilen mallara uyguladığı vergilere yenilerini eklemeyecektir (Çopur, 2020).

Anlaşmanın yapılması piyasalara umut vermiş olmakla birlikte uluslararası ticarete canlanma belirtilerinin görüldüğünü söylemek çok da doğru olmayacaktır. Şubat ayına gelindiğinde ise BDI kötü performansını sürdürmeye devam etmiş, bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık %20'lik bir azalışla 530 USD olarak gerçekleşmiştir. Geçen iki yıllık süreçte herkes ticaret savaşlarının seyrini

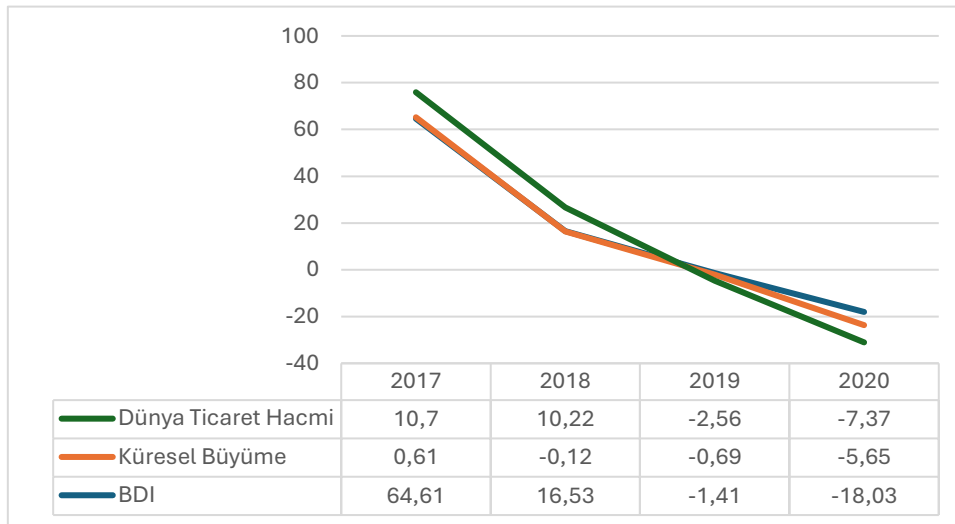
dikkatle takip etmiş olmakla beraber, piyasaların canlanması için iyi haberler beklemektedir. Ancak kimsenin beklemediği bir anda dünyada koronavirüs salgını patlak vermiştir.

Başlangıçta Çin ve Asya bölgesine yayılan hastalık, daha sonra tüm dünyayı etkisine alan küresel bir pandemiye dönüşmüştür. Neredeyse tüm ülkeler salgınla mücadeleye odaklanmış, sınırlarını kapatmış ve üretim durma noktasına gelmiştir. Ticaret savaşlarıyla gelinen yolun sonunda böylesine bir durumla karşı karşıya kalınacağı kuşkusuz kimsenin aklına gelmezdi. Uluslararası alanda herkes ticaret savaşlarının bitmesini ve ticaretin canlanmasını beklerken, salgının yayılması küresel ticaretin kapısına kilit vurulmasına sebep oldu demek mümkündür. Salgının hızla ilerlemesi ve tam olarak bilinen bir tedavi yönteminin olmayışı, ticari anlamda çoğu işletmenin faaliyetlerini durdurması ya da sınırlandırması durumunu da beraberinde getirmiştir. Aşı ya da kesin olarak tedavi edici bir ilacın bulunma süresinin uzaması, sağlık alanında verilecek kayıpları artırmasının yanı sıra ekonomik olarak da yıkımın boyutlarını önemli ölçüde artıracaktır. Çalışmanın başında BDI ile ilgili bilgilendirme yapılırken endeksin dünya ticaretinin gidişatı konusunda fikir veren göstergelerden biri olduğu ifade edilmişti. BDI Eylül 2019'dan beri düşüş trendine girmiş durumdaydı. Endeksin yıllar bazında genel seyrine bakıldığında yılsonu ve yılbaşı dönemlerinde diğer aylara kıyasla daha düşük seyrettiği ve Şubat ayının sonlarından itibaren de toparlanma trendine girerek yükselişe geçtiği görülmüştü. Ancak gelinen noktada durumun böyle olduğunu söyleyebilmek pek mümkün değildir. 2020 yılının ilk beş ayında endeks fiyatları ciddi manada düşük seyretmiş, toparlanma işaretleri görülememiştir. Bu durum açık bir şekilde taşınacak yükün olmadığı anlamına gelmektedir.

Haziran ayına gelindiğinde ise dünya genelinde birçok ülkede kısıtlamaların gevşetilmesi ile başlayan normalleşme adımlarının etkisi görülmeye başlanmıştır. BDI ciddi bir sıçrama yaparak 1799 USD seviyelerinde fiyatlanmıştır. Bakıldığında 2019 yılının aynı ayına göre %32'lik bir artış gerçekleştiği görülmektedir. İlerleyen aylarda BDI'da toparlanma eğilimi görülse de bir önceki yıla göre ciddi oranda düşük seyrettiği ifade edilebilmektedir. Ticaret savaşları ile başlayan ve pandemi ile devam eden sürecin etkileri görülmeye devam etmektedir. Sonuç itibarıyla BDI'da 2020'de 2019 yılına kıyasla yıllık olarak yaklaşık %17'lik bir küçülme yaşanmıştır.

Şekil 5

Dünya Ticaret Hacmi, Küresel Büyüme ve BDI'da Yaşanan Yüzdesele Değişim (2017-2020)

Salgından önce yayınlanan raporlarda küresel büyümenin yaklaşık %3,3 olarak gerçekleşeceği öngörülmekteydi. Ancak salgın sonrasında bütün öngörülerin yenilenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Nitekim 2020 yılında küresel büyüme oranı %-3,06 olarak gerçekleşmiştir (World Bank, 2024). Yani ciddi bir küçülme mevcuttur. Öte yandan Dünya Ticaret Örgütü 8 Nisan 2020'de yayınladığı raporda,

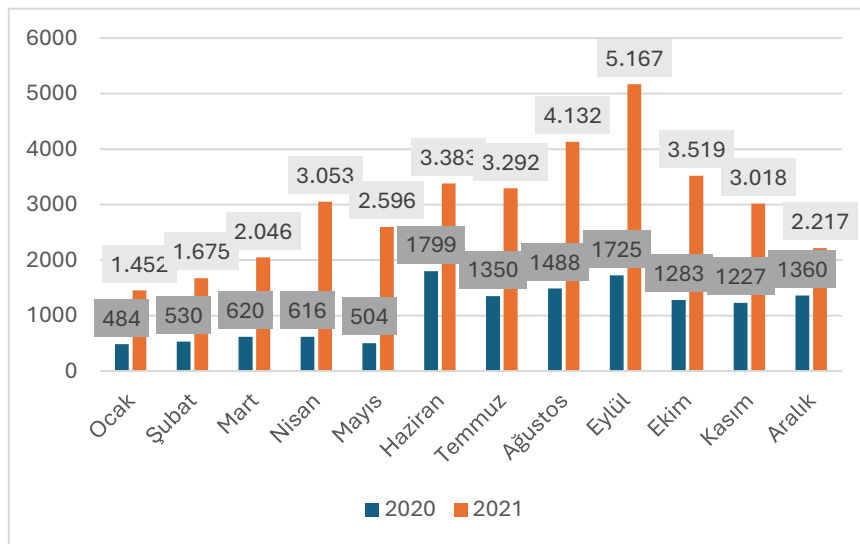
2020 yılında uluslararası ticarete 2008 krizinden daha derin bir durumun yaşanabileceğinden bahsetmiştir (WTO, 2021). Özellikle 2019'un son çeyreğinde ticaret savaşlarının etkisiyle iyice durgunluğa sürüklenen ticari ortamda 2020'nin anlaşma yılı olacağı umudu piyasaları ayakta tutmaktaydı. Öngörülere benzer şekilde 2020 yılında dünya ticaret hacmi, bir önceki yıla kıyasla %7,3 daralmıştır.

2021-2023 Arası Toparlanma Dönemi

2020 yılı, dünya için artan vaka sayılarının gündemde olduğu ve normalleşme adımlarının sınırlı kaldığı bir yıl olarak geride kalmıştır. Dünya ekonomisi, 2020 yılının başlarında yaşanan sert küçülmenin ardından toparlanma emareleri göstermeye başlamış, bu durum da 2021 yılı için güçlü bir büyümenin zeminini hazırlamıştır. 2021 yılında özellikle ticari alanda hayata geçirilen normalleşme süreci ile birlikte dünya ekonomisi pandemi öncesi büyüme rakamlarına ulaşmıştır. Bu kapsamda, 2021 yılında küresel büyüme oranı %6,2 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu canlanmanın etkilerini dünya ticaret hacminde de görebilmek mümkündür. 2021 yılında dünya ticaret hacmi, bir önceki yıla kıyasla %26,4 oranında büyüme sağlamıştır. Yıkıcı geçen bu sürecin ardından BDI değeri, 2021 yılında bir önceki yıla kıyasla %173,7 oranında artış gerçekleşmiştir.

Şekil 6

Baltık Kuru Yük Endeksi 2020-2021 (Aylık Ortalama-Amerikan Doları)

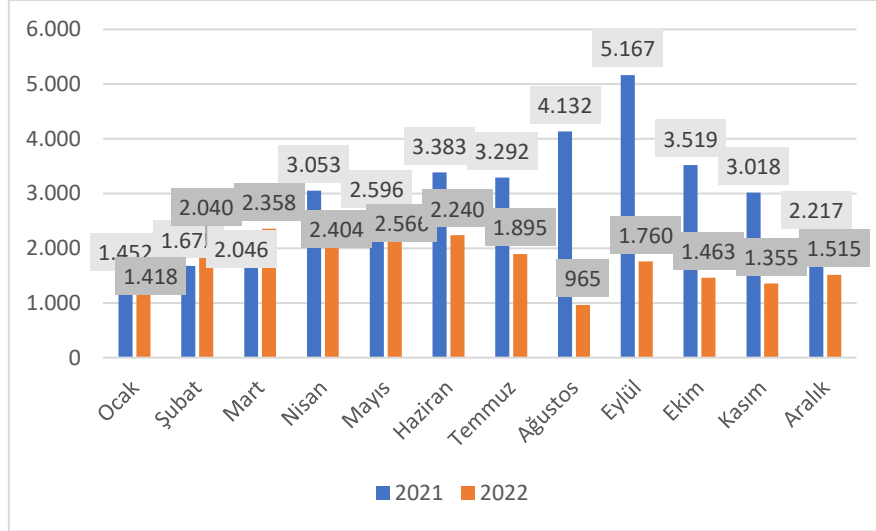

2022 yılına gelindiğinde ise iyimser hava dağılmış ve yeni zorluklarla mücadele edilmesi gerçeği ortaya çıkmıştır. Küresel ekonomi yıla beklenenden daha zayıf bir konumda başlamış, ülkeler mobilite kısıtlamalarını yeniden uygulamaya koymuştur (IMF, 2022a) Ticaret savaşı ve pandemi ile birlikte gelinen sürecin etkileri bu dönemde daha net görülmeye başlanmıştır. Özellikle pandemi sürecinde devletler, politika değişikliğine gitmek durumunda kalmış, enerji fiyatları ise önemli oranda yükseliş kaydetmiştir. Öte yandan ilgili süreç, küresel tedarik zincirinde ciddi bozulmalara yol açmış, arz-talep dengesizliği ortaya çıkmıştır. Söz konusu salgının, dünyanın önemli üretim üslerinden biri olan Çin'de ortaya çıkması, arz kıtlığı problemini de beraberinde getirmiştir. Pandeminin etkilerini hafifletmek amacıyla uygulamaya konulan parasal genişleme politikaları ise enflasyonun artmasına yol açarak, ülke ekonomilerini ciddi bir belirsizliğe sürüklemiştir (IMF, 2022b). Yaşanan tüm bu olumsuz gelişmelere ek olarak Ukrayna ve Rusya arasında çıkan çatışmalar dünya çapında insani ve mali bir krize yol açmıştır. Söz konusu çatışmalardan kaynaklanan ekonomik hasar, ülkeleri çözüm arayışına itmiştir. Süreç neticesinde yakıt ve gıda fiyatları hızla artmış, enflasyonist baskı şiddetlenmiştir. Tüm bu gelişmeler, ekonomik ve ticari iyileşme sürecini sekteye uğratmış ve yavaşlatmıştır (IMF, 2022b). Küresel büyüme oranı %3,09 olarak gerçekleşmiş, dünya ticaret hacmindeki bir önceki yıla kıyasla

yaşanan büyüme %12,7 ile sınırlı kalmıştır (WTO, 2024). BDI verileri ise yaşanan talep daralmasının sinyallerini vermektedir. Endeks fiyatlamasında bir önceki yıla kıyasla %38,1 oranında düşüş yaşanmıştır.

Şekil 7

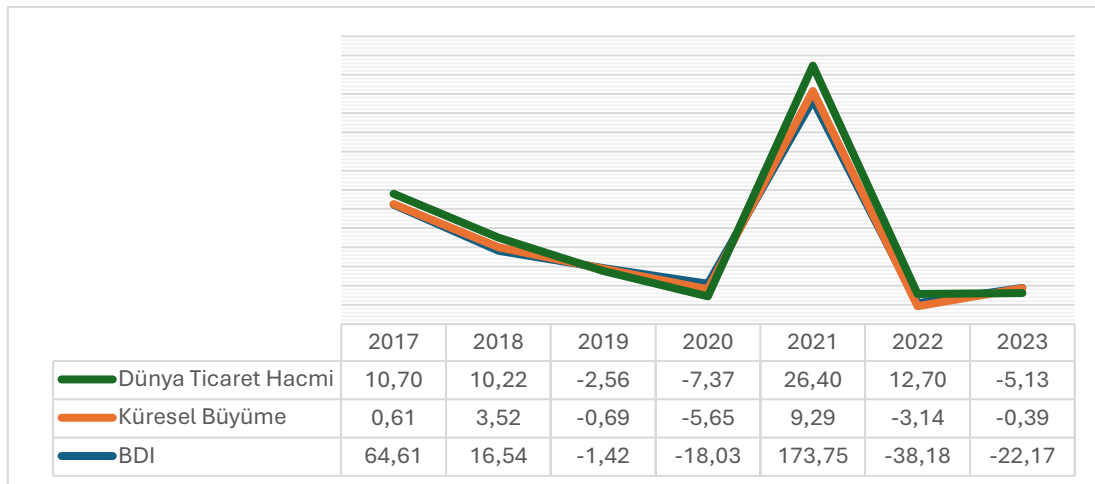
Baltık Kuru Yük Endeksi 2021-2022 (Aylık Ortalama-Amerikan Doları)

2023 yılına gelindiğinde ise Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş şiddetlenmiş, ekonomik ve jeopolitik riskler artmıştır. Dünya ekonomisi bir yandan pandeminin bıraktığı etkiler ile mücadele ederken, diğer taraftan da savaşın getirdiği olumsuzluklar ile baş etmeye çalışmaktadır. Öte yandan, küresel enflasyondaki artış ile mücadele etmek amacıyla politika faiz oranlarında yapılan artış, ekonomik faaliyetleri önemli ölçüde etkilemiştir. Ülkeler, fiyat istikrarı ve enflasyonda sürdürülebilir düşüşü sağlamaya odaklanmıştır. Söz konusu politikaların da etkisiyle dünya ekonomisindeki büyüme beklentileri aşağı yönlü revize edilmiştir (IMF, 2023). Nitekim, 2023 yılında küresel büyüme oranı %2,7 olarak gerçekleşmiştir. Dünya ticaret hacmi ise bir önceki yıla göre %5,1 oranında daralmıştır (WTO, 2024). BDI verileri ise 2022 yılında yaşanan talep daralmasının devam ettiğini göstermektedir. 2023 yılında endeks fiyatlaması, bir önceki yıla kıyasla %22,1 oranında düşüş kaydetmiştir.

Şekil 8

Dünya Ticaret Hacmi, Küresel Büyüme ve BDI'da Yaşanan Yüzdesele Değişim (2017-2020)

Şekil 8'de, çalışmamızda referans aldığımız dünya ticaret hacmi, küresel büyüme oranı ile BDI fiyatlamasında meydana gelen yıllık yüzdesele değişimler yer almaktadır. 2017-2023 yılları arasında

ilgili üç verinin de önemli ölçüde senkronize hareket ettiği ifade edilebilmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, 2018 yılında ABD tarafından başlatılan, ABD'nin neredeyse tüm ticaret ortaklarına, özellikle de merkezde Çin'e karşı yürütülen ticaret savaşının, devamında ortaya çıkan salgının ve günümüze değin yaşanan gelişmelerin BDI'ya olan etkisini incelemek ve analiz etmektir. Temel çıkış noktası ise, ticaret savaşının, salgın sürecinin ve yaşanan jeopolitik risklerin yıkıcı etkisini denizyolu taşımacılığı üzerinden farklı bir bakış açısı ve veri seti ile ortaya koyabilmektir. Çalışmada bahsedilen olay örgüsü içerisinde kullanılan ikincil veri setleri ile birlikte karşılaştırmalı ve kronolojik bir inceleme yapılması hedeflenmiştir. İlgili verilerin baz yıllar içerisindeki hareketleri de bu kapsamda birbiri ile ilişkilendirilerek ifade edilmiştir.

Söz konusu ticaret savaşının başladığı ve şiddetinin arttığı dönemde yaşanan belirsizlikler, politika yapıcıları ve firmaları çıkmaza sürüklemiş, dünya ticareti ise bu belirsizliklerden nasibini almıştır. Nitekim BDI, 2019 yılında bir önceki yıla kıyasla daha düşük fiyatlanmıştır. Küresel büyüme oranı ve dünya ticaret hacmi verileri de BDI'nın işaret ettiği daralma emarelerini göstermiş, söz konusu iki veride de bir önceki yıla göre büyüme hızında azalış kaydedilmiştir. 2020 yılına gelindiğinde de BDI düşük performansını sürdürmüş, taşımacılık ve ticari açıdan canlanma belirtileri cılız kalmıştır. Ticaret savaşını gölgede bırakan ve küresel ticari hareketliliği durma noktasına getiren olay ise koronavirüs salgınının patlak vermesi ile yaşanmıştır. Salgın kısa bir süre içerisinde küresel pandemiye dönüşmüş, firmalar üretimlerini durdurmuş ve ülkeler sınırlarını kapatmıştır. Ticaret savaşlarıyla gelinen durum bambaşka bir sürece evrilmiş, ülkelerin öncelikleri değişmiş ve küresel tedarik zinciri bozulmuştur. BDI, kısıtlamaların gevşetildiği Haziran ayında ciddi bir yükseliş gösterse de, yıllık bazda 2019'a göre yaklaşık %17 oranında bir azalış kaydedilmiştir. Söz konusu durgunluk neticesinde küresel büyüme %3,06 olarak gerçekleşmiş, dünya ticaret hacmi ise %7,3 oranında daralmıştır.

2021 yılında ise dünya ekonomisinde yaşanan ciddi küçülmenin ardından toparlanma emareleri başlamış, ticari hareketliliğin önceki yıla göre artması ise toparlanma sürecini desteklemiştir. Atılan sınırlı normalleşme adımları ile birlikte önceki yılda yaşanan sert düşüşün tepkisi gerçekleşmiş, BDI bir önceki yıla göre %173 oranında bir sıçrama gerçekleştirmiştir. Benzer şekilde küresel büyüme oranı %6,2 olarak gerçekleşmiş, dünya ticaret hacmi ise bir önceki yıla göre %26,7'lik bir büyüme kaydetmiştir. Devam eden yıllarda hem ticaret savaşının hem de pandeminin etkileri önemli ölçüde görülmeye başlamıştır. Ülkelerin ekonomik dinamikleri değişmek zorunda kalmış, küresel tedarik zinciri bozulmuş ve arz sıkıntısı yaşanmaya başlamıştır. Öte yandan enerji ve gıda fiyatları önemli ölçüde yükselmiş, karşılaşılan risklerin sayısı ve niteliği artmıştır. Ülkeler mevcut problemlerle uğraşırken, Ukrayna-Rusya çatışması patlak vermiş jeopolitik riskler de üst seviyeye ulaşmıştır. Yaşanan gelişmeler neticesinde hem küresel büyüme oranının hem de dünya ticaret hacminin artış hızı yavaşlamış, BDI ise yaşanan arz ve talep daralmasının sinyallerini vermiş, bir önceki yıla kıyasla önemli ölçüde düşüş kaydetmiştir. 2023 yılı ise, Ukrayna-Rusya arasındaki çatışmanın şiddetlendiği, enflasyonist baskıların arttığı ve küresel daralmanın daha net hissedildiği bir yıl olmuştur. Nitekim, küresel büyüme oranının artış hızı azalmış, dünya ticaret hacmi daralmış ve BDI verileri ise önemli ölçüde düşüş kaydetmiştir.

Sonuç itibarıyla, verili yıllar arasında yaşanan olaylar, dünya tarihinde kolay unutulmayacak ve etkileri uzun süre devam edecek olgular arasında yerlerini almıştır. Gerek insani gerekse de ekonomik denge ve alışkanlıklar önemli ölçüde değişmiştir. 2024 yılı ve sonrasında risk ve olumsuzlukların, alınan önlemlerle bir nebze azalacağı düşünülse de jeopolitik riskler halen geçerliliğini korumaktadır. İlerleyen dönemlerde sürecin insani, ticari ve ekonomik değişkenleri nasıl şekillendireceğini ise kuşkusuz zaman gösterecektir.

Etik Beyan

Çalışmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uyulmuştur.

Yazar Katkıları

Araştırma Tasarımı (CRediT 1) Yazar 1 (%100)

Veri Toplama (CRediT 2) Yazar 1 (%100)

Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11) Yazar 1 (%100)

Makalenin Yazımı (CRediT 12-13) Yazar 1 (%100)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRediT 14) Yazar 1 (%100)

Finansman

Finansal destek yoktur.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması yoktur.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG)

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: Desteklemiyor

REFERANSLAR

- Amiti, M., Redding, S., & Weinstein, D. (2019). The Impact of the 2018 Trade War on U.S. Prices and Welfare. *National Bureau of Economic Research*. <https://doi.org/10.3386/w25672>
- Apergis, N., & Payne, J. (2013). New Evidence on the Information and Predictive Content of the Baltic Dry Index. *International Journal of Financial Studies*, 1(3), 62–80. <https://doi.org/10.3390/ijfs1030062>
- Bakshi, G. S., Panayotov, G., & Skoulakis, G. (2012). The Baltic Dry Index as a Predictor of Global Stock Returns, Commodity Returns, and Global Economic Activity. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1787757>
- Baltic Dry Index (2024). <https://tr.tradingview.com/symbols/INDEX-BDI/>
- BBC. (2018, July 6). China hits back after US imposes tariffs worth \$34bn. <https://www.bbc.com/news/business-44707253>
- Bergsten, C. F. (2018). China and the United States: The Contest for Global Economic Leadership. *China and World Economy*, 26(5), 12–37. <https://doi.org/10.1111/cwe.12254>
- Bildirici, M. E., Kayıkçı, F., & Onat, I. Ş. (2015). Baltic Dry Index as a Major Economic Policy Indicator: The Relationship with Economic Growth. *Procedia. Social and Behavioral Sciences*, 210, 416–424. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.389>
- Bown, C. P. (2018, March 5). Trump’s Steel and Aluminum Tariffs: How WTO Retaliation Typically Works. *Peterson Institute for International Economics*. <https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trumps-steel-and-aluminum-tariffs-how-wto-retaliation-typically>
- Bown, C. P., & Kolb, M. (2020, December 31). Trump’s Trade War Timeline: An Up-to-Date Guide. *Peterson Institute for International Economics* <https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trump-trade-war-china-date-guide>
- Bozkurt, C., Pelit, İ., & Irmak, E. (2018, November). Türkiye ve Dünyada Denizyolu Taşımacılığı, https://www.researchgate.net/publication/337442741_TURKIYE_VE_DUNYADA_DENIZYO_LU_TASIMACILIGI
- Bump, P., Philips, A., & Borchers, C. (2016, August 8). Donald Trump’s economic speech annotated, *Washington Post*. https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/08/08/donald-trumps-economicspeech-annotated/?utm_term=.6c31458c2331
- Cheng, E. (2019, December 16). Despite the US-China trade agreement, key details are unclear, *CNBC*. <https://www.cnbc.com/2019/12/16/us-and-china-reached-a-trade-agreement-but-key-details-still-unclear.html>
- China-briefing, (2020, August 25). The US-China Trade War: A Timeline, <https://www.china-briefing.com/news/the-us-china-trade-war-a-timeline/>
- Cihangir, Ç. (2018). Küresel Risk Algısının Küresel Ticaret Üzerindeki Etkisi. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 1-10. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iicder/issue/49877/639403>
- CNBC, (2019, May 15). Trump signs executive order targeting Huawei, <https://www.cnbc.com/video/2019/05/15/trump-signs-executive-order-targeting-huawei.html>
- Çopur, H. (2020, Ocak 15). ABD ile Çin birinci faz ticaret anlaşmasını imzaladı. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ile-cin-birinci-faz-ticaret-anlasmasini-imzaladi/1703875>
- Demertzis, M. & Fredriksson, G. (2018). The EU Response to US Trade Tariffs. *Intereconomics*.

- Springer Verlag. <https://doi.org/10.1007/s10272-018-0763-2>
- Dünya, (2018, Kasım 30). ABD-Meksika-Kanada Anlaşması, G20 Zirvesi'nde imzalandı, <https://www.dunya.com/ekonomi/abd-meksika-kanada-anlasmasi-g20-zirvesinde-imzalandi-haberi-433618>
- Huang, J. (2018). 2018 China-United States Trade War: Framing Analysis of Online News Coverage in the United States and China as portrayed by the New York Times and the People's Daily. *University of South Florida Scholar Commons Graduate Theses and Dissertations*. <https://scholarcommons.usf.edu/etd/8032>
- International Monetary Fund (IMF). (2015, July). World Economic Outlook. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2016/12/31/Slower-Growth-in-Emerging-Markets-a-Gradual-Pickup-in-Advanced-Economies>
- International Monetary Fund (IMF). (2020, April). World Economic Outlook. *Chapter 1*, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>
- International Monetary Fund (IMF). (2021, April). World Economic Outlook. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/03/23/world-economic-outlook-april-2021>
- International Monetary Fund (IMF). (2022a, January). Rising caseloads, a disrupted recovery, and higher inflation. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/01/25/world-economic-outlook-update-january-2022>
- International Monetary Fund (IMF). (2022b, April). War sets back the global recovery. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/04/19/world-economic-outlook-april-2022>
- International Monetary Fund (IMF). (2023, January). Inflation peaking amid low growth. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/01/31/world-economic-outlook-update-january-2023>
- Kaya, M. (2019). ABD-Çin Ticaret Savaşları ve Türkiye. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 18-30. doi: 10.46236/jvosst.598111
- Kim, M. (2019). A real driver of US–China trade conflict. *International Trade, Politics and Development*, 3(1), 30–40. <https://doi.org/10.1108/itpd-02-2019-003>
- Lemire, J., & Miller, Z. (2019, June 29). Truce in US-China trade war as 2 rivals seek breakthrough. *AP News*. <https://apnews.com/e65bb15053cb437794a464a597ee565f>
- Lin, Y.-J., & Wang, C.-C. (2014). The dynamic analysis of Baltic exchange dry index. *International Mathematical Forum*, 9, 803–823. <https://doi.org/10.12988/imf.2014.4473>
- Lynch, D. J. & Rauhala, E. (2018, April 4). Trump pushes back on fears of a trade war with China, *Washington Post*. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/china-fires-back-at-trump-with-tariffs-on-106-us-products-including-soybeans-cars/2018/04/04/338134f4-37d8-11e8-b57c-9445cc4dfa5e_story.html
- Mauldin, W., Salama, V. & Deng, C. (2019, October 12). U.S. and China Move Forward on Trade. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/trump-strikes-upbeat-notes-on-trade-talks-11570804097>
- Mileva, M. & Lechthaler, W. (2018). Who benefits from trade wars? *Intereconomics*, 53(1), 22–26. <https://doi.org/10.1007/s10272-018-0714-y>

- Nelson, L. (2018, April 4). White House sees 'short-term pain' as Trump stokes China trade war. *Politico*. <https://www.politico.com/story/2018/04/04/china-tariffs-us-imports-trump-500163>
- Oomen, J. (2012). The Baltic Dry Index: A predictor of stock market returns. *Unpublished Master Thesis, Tilburg, Tilburg University Department of Finance*.
- Palacioğlu, Tezer. (2018). Abd Dünyaya Karşı: Ticaret Savaşları. *İstanbul Ticaret Odası Yayınları*. <https://www.istka.org.tr/media/131174/abd-d%C3%BCnyaya-kar%C5%9F%C4%B1-ticaret-sava%C5%9Flar%C4%B1.pdf>
- Papailias, F., Thomakos, D. D. & Liu, J. (2017). The Baltic Dry Index: cyclicalities, forecasting and hedging strategies. *Empirical Economics*, 52(1), 255–282. <https://doi.org/10.1007/s00181-016-1081-9>
- Reuters. (2020, January 22). Timeline: Key dates in the U.S.-China trade war. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-timeline/timeline-key-dates-in-the-u-s-china-trade-war-idUSKBN1ZE1AA>
- Ruan, Q., Wang, Y., Lu, X. & Qin, J. (2016). Cross-correlations between Baltic Dry Index and crude oil prices. *Physica A: Statistical Mechanics and Its Applications*. 453, 278–289. <https://doi.org/10.1016/j.physa.2016.02.018>
- Sahin, B., Gürgen, S., Unver, B. & Altin, I. (2018). Forecasting the Baltic Dry Index by using an artificial neural network approach. *Turkish Journal of Electrical Engineering and Computer Sciences*. 26(3), 1673–1684. <https://doi.org/10.3906/elk-1706-155>
- Saraç, M., Zeren, F., & Başar, R. (2015). Küresel altın fiyatlarıyla ABD ek beslenme yardımı harcamaları ve baltık kuru yük endeksi arasındaki etkileşimi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 44 (1), 12-20. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuisletme/issue/9258/115814>
- Schlesinger, J. & Ailworth, Erin. (2018, January 22). U.S. Imposes New Tariffs, Ramping Up 'America First' Trade Policy. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/u-s-imposes-trade-tariffs-signaling-tougher-line-on-china-1516658821>
- Selmi, R., Errami, Y., & Wohar, M. E. (2020). Are US industries resilient in dealing with trade uncertainty? The case of US-China trade war. *Journal of Economic Integration*. In press. ffh102523186
- Thompson, M. (2018, Jun 15). China: The US has launched a trade war. *CNN*. <https://money.cnn.com/2018/06/15/news/economy/china-us-trade-war/index.html> 2018
- Ünay, S. & Dilek, Ş. (2018). Yeni Korumacılık ve Ticaret Savaşı. https://setav.org/assets/uploads/2018/01/A228_.pdf.
- World Bank. (2024). GDP growth. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>
- World Trade Organization (WTO). (2021). World trade primed for strong but uneven recovery after COVID-19 pandemic shock. https://www.wto.org/english/news_e/pres21_e/pr876_e.htm
- World Trade Organization (WTO). (2019a). World Trade Statistical Review 2019, https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2019_e/wts2019chapter02_e.pdf
- World Trade Organization (WTO). (2019b). World trade developments 2018-2019. https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2019_e/wts2019chapter03_e.pdf
- World Trade Organization (WTO). (2020), Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global economy. https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm

- World Trade Organization (WTO). (2024). International trade statistics. <https://stats.wto.org/>
- Yılmaz, S. S., Özdemir, M. G., & Gençer, Ü. (2019). ABD-ÇİN Ticaret Savaşları. *Sosyal Bilimler Kongre Kitabı*, 297-316
- Zhang, X., Xue, T. & Stanley, H. E. (2019). Comparison of Econometric Models and Artificial Neural Networks Algorithms for the Prediction of Baltic Dry Index. *IEEE Access*, 7, 1647–1657. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2018.2884877>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Economic theory and empirical evidence confirm the harmful effects of trade wars and protectionism. In general, trade wars are expected to reduce output by reducing trade volume and increasing prices. These negative effects are thought to outweigh the positive effects of protectionist measures. As a result, it is seen that trade wars, especially on a global scale, are a phenomenon that reduces welfare for the affected parties. With the trade wars that started between the United States and China and gradually increased in intensity, a period that deeply affected many countries and their economies has entered. While the trade wars were in full swing, the coronavirus epidemic broke out at the beginning of 2020, and transitions and trade between countries almost came to a standstill. In the post-pandemic recovery process, various geopolitical risks emerged, and global trade and policies have undergone significant changes.

Method: The aim of this study is to examine the impact of the process that started with trade wars in 2018, continued with the coronavirus outbreak and continued until today on the Baltic Dry Index. The Baltic Dry Index is considered as one of the important data sources in understanding the status of maritime transport and the course of world trade. The changes in the index during the relevant period have been analysed comparatively by using secondary data published by international organisations. The secondary data used in the research are global growth rate and world trade volume. The whole study is expressed in a chronological plot.

Findings: The trade wars that started in 2018 had a significant negative impact on the world economy. With the coronavirus epidemic that emerged while the war was continuing, global trade came to a standstill and a challenging period was entered. This can be seen especially in the pricing in the Baltic Dry Index. In the post-epidemic recovery period, important geopolitical risks came to the agenda and recovery efforts were interrupted. It is observed that the Baltic Dry Index, global growth rate and world trade volume data moved in synchronisation to a significant extent during the periods examined. The Baltic Dry Index foreshadows the effects of developments in global trade earlier than the other data sources analysed.

Conclusion: The events that took place between the data years analysed in the study have taken their place among the phenomena that will not be easily forgotten in world history and whose effects will continue for a long time. Both human and economic balances and habits have changed significantly. In 2024 and beyond, although it is thought that the risks and negativities will decrease to some extent with the measures taken, geopolitical risks still remain valid. Time will undoubtedly show how the process will shape humanitarian, commercial and economic variables in the following periods.